

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор АДІ ДВНЗ «ДонНТУ»
М. М. Чальцев
2011р.

Кафедра «Економіка і фінанси»

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «АУДИТ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 6.030601
«МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ» ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ)**

18/72-2012-06

«РЕКОМЕНДОВАНО»

«РЕКОМЕНДОВАНО»

Навчально-методична комісія
факультету «Економіка і управління»

Кафедра
«Економіка і фінанси»

Протокол №

Протокол №

від 2011р.

від 2011р.

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Аудит» (для студентів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент організацій» всіх форм навчання) [Електронний ресурс] / укладачі: В. П. Полуянов, О. І. Полуянова.– Електрон. дані. – Горлівка: ДВНЗ «ДонНТУ» АДІ, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-R); 12 см.– Систем. вимоги: Pentium; 32 RAM; WINDOWS 98/2000/NT/XP; MSWord 2000. – Назва з титул. екрану.

Визначені найважливіші проблеми та теми курсових робіт з дисципліни «Аудит», що закріплюють отримані теоретичні знання шляхом уміння практично застосовувати методичні прийоми фінансово-економічного контролю й аудиту щодо різноманітних функціональних напрямів аудиту; узагальнювати результати аудиту фінансової діяльності підприємства та профілактики недоліків і правопорушень у бізнесі.

Дано перелік тем, структура курсової роботи, основні підходи та методики, тощо.

Укладачі: Полуянов В. П., д.е.н., проф.
Полуянова О. І., к.е.н., доц.

Відповідальний за випуск: Полуянова О. І., к.е.н., доц.
каф. «Економіка і фінанси»

Рецензент: Вовк Л. П., д.т.н., проф.
каф. «Вища математика»

ЗМІСТ

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	4
2 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
3 АНАЛІЗ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
4 ПЛАНУВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	11
5 ОЦІНКА СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА І РИЗИКУ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ЕФЕКТИВНІСТЮ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	14
6 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	16
7 ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ	26
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	27
ДОДАТОК А ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША.....	32
ДОДАТОК Б ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ	33

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Система підготовки фахівців (менеджерів – економістів) повинна забезпечити у випускників вузів розвинене економічне мислення, творчу активність, ініціативу та заповзятливість.

Курсова робота з дисципліни «Аудит» для фахівців з економіки та управління виробництвом є важливою стадією навчання у вузі і має мету: розширення, систематизацію та закріплення знань з бухгалтерського обліку, аудиту, економіки підприємства, менеджменту, отриманих студентом впродовж усього періоду навчання.

При підготовці курсової роботи студент повинен:

- виявити спроможність до самостійної аналітичної діяльності та обгрунтованого вирішення конкретних задач;
- показати всебічні знання економічної і нормативної літератури з теми курсової роботи і уміти критично оцінити різноманітні точки зору;
- компетентно підбирати, групувати та аналізувати фактичні дані про роботу вибраного об'єкту дослідження, на прикладі якого виконується курсова робота;
- використати при аналізі економіко-математичні методи і обчислювальну техніку;
- уміти на основі аналізу виявляти основні недоліки та достоїнства у процесі, що вивчається;
- виявити спроможність в розробці конкретних пропозицій з вдосконалення методів і показників явищ і процесів, що вивчаються.

2 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота виконується у складі пояснювальної записки на аркушах білого машинописного паперу з одного боку, формату А4 (297x210мм).

Пояснювальна записка у своєму складі повинна мати:

- титульний аркуш (додаток А);
- реферат (додаток Б);
- зміст;
- основна частина (5 розділів);
- висновки;
- перелік посилань;
- додатки.

Обсяг пояснювальної записки повинен становити 45-60 аркушів рукопису або 35-45 машинописного тексту.

Правила оформлення пояснювальної записки надані у методичних вказівках до виконання дипломного проекту (див, м/у 17/19 розділ 3).

Курсова робота виконується українською мовою. У разі виконання російською мовою (як виняток) такі структурні елементи, як «Титульний лист», «Вступ», «Висновки» (або «Закінчення») обов'язково виконуються українською мовою, а «Реферат» – і російською, і українською мовами.

Приклади виконання вищеназваних елементів наведені у додатках А, Б.

У *вступі* доцільно обґрунтувати актуальність теми курсової роботи, її значення для соціально-економічного розвитку країни, мету курсової роботи і завдання, що припускається вирішити в ході її підготовки.

В *першому розділі*, як правило, повинні викладатися теоретичні основи взятої для дослідження теми. В ній необхідно обґрунтувати суттєвість аудиту, види і мету аудиту, історію його виникнення і розвитку. Особливе значення слід приділити значенню, меті і задачам того напрямку аудиту, що відповідає вибраній темі курсової роботи. В розділі необхідно викласти сучасний стан проблеми, описати різні точки зору з проблеми і дати критичну оцінку вивченої літератури з обґрунтуванням думки студента. Особлива увага повинна бути приділена вивченню зовнішніх умов діяльності об'єкту дослідження (основні нормативні акти, що стосуються специфіки виробничої діяльності підприємства, конкурентоспроможність продукції, стан ринку збуту). Основний зміст розділу повинен відповідати вимогам міжнародного стандарту аудиту (МСА) № 310 «Знання бізнесу».

Другий розділ повинен бути присвячений плануванню аудиторської діяльності і розробці програми та плану проведення аудиту згідно з конкретною темою курсової роботи. В даному розділі розглядаються об'єкти, джерела інформації та методи проведення даного напрямку аудиту. Складається план, програма і методика проведення аудиту. Наводиться опис облікових і бухгалтерських операцій, необхідних для проведення аудиту згідно із завданням курсової роботи. В цьому же розділі необхідно дати опис і оцінку

всіх нормативних документів, інструкцій, методик, виданих директивними органами з проблеми, що досліджується. Основний зміст розділу повинен відповідати вимогам міжнародного стандарту аудиту (МСА) № 300 «Планування».

Третій розділ повинен містити оцінку стану обліку та внутрішнього контролю на підприємстві, що досліджується. В даному розділі повинні бути дані як теоретичні підходи і стан питання, так і практичні результати, виявлені в результаті дослідження конкретного підприємства. Основний зміст розділу повинен відповідати вимогам міжнародного стандарту аудиту (МСА) № 400 «Оцінка ризиків та система внутрішнього контролю» та МСА № 610 «Розгляд роботи внутрішнього аудитора».

Четвертий розділ присвячується аналізу фінансового стану підприємства. Цей розділ повинен містити загальну оцінку фінансового стану підприємства та його зміни за період, що досліджується, оцінку динаміки зміни окремих статей балансу і його структури в цілому, загальну оцінку фінансових результатів. Доцільно провести аналіз фінансової тривалості, оцінку забезпеченості джерелами фінансування, розрахувати коефіцієнти фінансової тривалості, провести аналіз ліквідності балансу, аналіз платоспроможності, аналіз ділової активності об'єкта, що досліджується. При написанні розділу слід враховувати вимоги міжнародного стандарту аудиту (МСА) № 520 «Аналітичні процедури».

Третій і четвертий розділи доцільно підкріпити характеристикою об'єкту (підприємства, організації, тощо), що був взятий для дослідження та провести всебічний аналіз його діяльності. Аналіз повинен бути динамічним і включати декілька періодів (років або 4 кварталу одного року), щоб оцінити розвиток об'єкту дослідження. Особливу увагу необхідно приділити тому аспекту діяльності об'єкта, який був вибраний темою курсової роботи (собівартість продукції, продуктивність праці, стан організації обліку та внутрішнього контролю, тощо). Зібраний первинний матеріал про роботу об'єкту дослідження при аналізі необхідно згрупувати у таблиці.

Збір та обробку первинного матеріалу необхідно здійснювати безпосередньо на підприємствах (організаціях, регіонах, тощо), використовуючи для цього квартальні або річні звіти і форми статистичної звітності, пояснювальні записки до річних звітів, а також статистичні дані по окремим ринкам, регіонам і країні в цілому.

При аналізі необхідно виявити недоліки проблеми, що досліджується, невіршені або неправильно вирішені питання з використанням ЕОМ.

У н'ятому розділі необхідно розробити пропозиції з вдосконалення показників, форм, методів вирішення проблеми. Необхідно намітити напрями подальшого вдосконалення та розвитку проблеми чи аспекту діяльності. Обов'язковим в даному розділі є присутність аудиторського висновку, підготованого в результаті дослідження проблеми, означеної в темі курсової ро-

боти. При написанні розділу слід враховувати вимоги міжнародного стандарту аудиту (МСА) № 700 «Аудиторський висновок про фінансову звітність».

В висновках слід підкреслити основні підсумки по виконаній роботі, оцінити ступінь виконання поставлених у вступі задач, і вказати найбільш видатні результати роботи.

Розгорнута структура курсової роботи наведена нижче.

Вступ

Розділ 1 Аналіз умов діяльності підприємства

1.1 Важливі умови економічної діяльності підприємства

1.2 Місце підприємства в системі організаційного і функціонального управління

1.3 Нормативно-правова база аудиту ... (напрямок аудиту, згідно з завданням на виконання курсової роботи)

Висновки по розділу 1

Розділ 2 Планування аудиторської діяльності і розробка методики проведення аудиту ... (напрямок аудиту, згідно завдання на виконання курсової роботи)

2.1 Об'єкти, джерела інформації та методи проведення аудиту ... (напрямок аудиту, згідно з завданням на виконання курсової роботи)

2.2 Вивчення операцій ... (напрямок обліку, згідно з завданням на виконання курсової роботи)

2.3 Складання плану, програми та методики проведення аудиту ... (напрямок аудиту, згідно з завданням на виконання курсової роботи)

Висновки по розділу 2

Розділ 3 Оцінка системи внутрішнього контролю підприємства і ризику, пов'язаного з ефективністю її функціонування

3.1 Організація системи внутрішнього обліку і контролю на підприємстві

3.2 Оцінка властивого ризику і ризику невідповідності внутрішнього контролю, їхній вплив на незалежність процедури аудиторської перевірки

Висновки по розділу 3

Розділ 4 Аналіз фінансового стану підприємства

4.1 Оцінка динаміки та структури статей балансу

4.2 Факторний аналіз прибутку підприємства

4.3 Коефіцієнтний аналіз фінансового стану

Висновки по розділу 4

Розділ 5 Складання аудиторського висновку

Висновки

Перелік посилань

Додатки

3 АНАЛІЗ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Під час проведення аудиторської перевірки фінансової звітності потрібно мати або отримати інформацію щодо бізнесу клієнта. Ці знання дають можливість встановити і збагнути події, операції і практичні дії, які можуть серйозно вплинути на фінансову звітність або на процес проведення аудиту, або на укладання аудиторського висновку. Вважаються достатніми знання про бізнес підприємства, якщо вони охоплюють загальновідому інформацію про економіку і галузь, в межах якої здійснюється діяльність підприємства, що підлягає аудиторській перевірці, а також більш докладну інформацію про те, як це підприємство працює.

Перелік основних питань, що розглядаються у ході роботи над цим розділом, наведений у додатку 1 до нормативу № 310 «Знання бізнесу», та охоплюють наступні:

А. Загальні економічні фактори

Загальна економічна активність (наприклад спад, зростання). Процентні ставки і наявність джерел фінансування. Інфляція, девальвація валюти. Політика уряду України: грошово-кредитна; фінансово-бюджетна; податкова; корпоративна і інші; політика матеріального стимулювання (наприклад урядові програми по наданню допомоги); політика встановлення тарифів, торговельних обмежень. Курси іноземних валют і валютний контроль.

Б Галузь: важливі умови, що впливають на бізнес замовника

Ринок і конкуренція. Циклічний або сезонний характер діяльності. Зміни в технології виробництва продукту. Ризик ділової активності (наприклад нова технологія, найбільш сучасна модель, висока конкурентоспроможність). Зменшення або розширення виробничої діяльності. Негативні умови (наприклад зниження попиту, надлишкова виробнича потужність, значна цінова конкуренція). Ключові показники і операційна статистика.

Характерна облікова практика і проблеми, що виникають при веденні бухгалтерського обліку. Вимоги і проблеми навколишнього середовища. Законодавчий простір. Енергопостачання і видатки, пов'язані з ним. Характерна або специфічна практика (наприклад відносно трудових договорів, засобів фінансування, засобів бухгалтерського обліку).

В Суб'єкт господарювання

1. Організація виробництва і форма власності – важливі характерні риси. Корпоративна структура – поодинокі, суспільна, урядова (в тому числі будь-які зміни, що відбувалися нещодавно, або заплановані).

Власники, що одержують прибуток, і споріднені сторони (місцеві, іноземні, репутація в бізнесі і досвід). Структура капіталу (в тому числі будь-які зміни, що відбувалися нещодавно, або заплановані).

Організаційна структура. Мета і завдання керівництва, його політика, філософія бізнесу і стратегічні плани. Набуття, злиття або відмова від гос-

подарської діяльності.

Джерела і кошти фінансування (поточні, первинні).

Рада директорів: склад, ділова репутація і особистий досвід кожного, незалежність від оперативного керівництва і контроль над ним, частота проведення зустрічей, наявність аудиторського комітету і коло питань, охоплених його діяльністю, існування політики щодо корпоративної поведінки, зміни в складі професійних консультантів (наприклад серед юристів). Оперативне керівництво: досвід і репутація; текучість кадрів; провідні фахівці-фінансисти і їх права та обов'язки; укомплектованість бухгалтерії кадрами; система стимулювання або виплати премій, як частина оплати праці (наприклад на підставі прибутку); використання прогнозів і бюджету; тиск на керівництво (наприклад надлишкове перевантаження обов'язками, домінування зі сторони однієї особи, недоцільно встановлені кінцеві терміни для оголошення результатів); системи управлінської інформації.

Функція внутрішнього аудиту (наявність, якість). Відношення до умов здійснення внутрішнього контролю.

2. Діяльність підприємства: продукція, ринок, постачальники, видатки, операції. Характер господарської діяльності (наприклад виробник, оптовий торговець). Місцезнаходження виробничих потужностей, складських приміщень, офісів. Зайнятість (наприклад по місцю знаходження, джерелами постачань, рівнем заробітної плати, колективним договором, пенсійними зобов'язаннями продавця, державним регулюванням). Продукція, послуги і ринок (наприклад основні клієнти і контракти, терміни оплати, рентабельність, частина ринку, конкуренти, експорт, політика ціноутворення, репутація продукції, гарантії, книга замовлень, тенденції, маркетингова стратегія).

Важливі постачальники товару і послуг (наприклад довгострокові контракти, стабільність при постачаннях, терміни оплати, імпорт, засоби постачань, такі як «своєчасне» постачання).

Товарні і виробничі запаси (наприклад місцезнаходження, чисельність). Дозволи, ліцензії, патенти. Важливі категорії видатків.

Науково-дослідна робота.

Активи, пасиви і операції з іноземною валютою – по вигляду валюти, страхування. Законодавство і правила, що впливають на діяльність підприємства. Інформаційні системи – поточні плани по проведенню змін. Структура боргу, в тому числі умови і обмеження.

3. Фінансові результати – фактори, що стосуються фінансового стану і прибутковості підприємства: ключові показники і оперативні статистичні дані. Тенденції.

4. Умови звітності – зовнішні фактори, що впливають на підготовку керівництвом фінансової звітності.

5. Законодавчі акти: законодавче середовище та його вимоги. Оподаткування. Вимір і розкриття результатів, властивих для даної діяльності. Вимоги до надання аудиторської звітності. Користувачі фінансової звітності.

4 ПЛАНУВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Планування – це вироблення головної стратегії і конкретних підходів до характеру, періоду, а також часу проведення аудиту. Метою планування аудиту є звертання уваги на найважливіші напрямки аудиту, на виявлення проблем, що доцільно перевіряти найстаранніше.

Планування аудиту повинно здійснюватися на підставі міжнародних стандартів аудиту, прийнятих в якості національних: № 300 «Планування», № 310 «Знання бізнесу», № 320 «Суттєвість в аудиті», № 400 «Оцінка ризиків та система внутрішнього контролю», інших нормативних і законодавчих актів.

Загальний план аудиту розробляється настільки докладно, щоб аудитор мав можливість завдяки йому підготувати програму аудиту. В свою чергу програма аудиту, її утримання і розмір залежать від розміру, вигляду і специфіки підприємства, умов договору на проведення аудиту, а також особливостей методики і техніки, що використовує аудитор під час перевірки.

Під час розробки загального плану здійснюється аналіз наступних питань:

Розуміння бізнесу клієнта: головних факторів, що мають вплив на діяльність підприємства; найважливіших характеристик підприємницької діяльності підприємства, його організаційної структури, процесу виробництва, надання послуг, фінансового стану, а також порядку його звітності, включаючи зміни, що, можливо, мали місце після попереднього аудиту; розподіл обов'язків між керівництвом підприємства.

Розуміння обліку і системи внутрішнього контролю: методології і принципів бухгалтерського обліку, що використовувались бухгалтерією підприємства; можливого ефекту від змін в обліковій політиці.

Загальний план проведення аудиту оформлюється у вигляді переліку планованих видів робіт.

Програма – є розвитком загального плану аудиту і подає детальний перелік аудиторських процедур, необхідних для практичної реалізації плану аудиту. Вона включає ті самі етапи, що і загальний план аудиту.

Аудиторську програму слід складати у вигляді програми тестів засобів контролю і у вигляді програми аудиторських процедур по суті.

Програма тестів засобів контролю подає собою перелік сукупності дій, призначених для збору інформації про функціонування системи внутрішнього контролю і обліку. Призначення тестів засобів контролю в тому, що вони допомагають виявити істотні недоліки засобів контролю економічного суб'єкта.

Аудиторські процедури по суті включають детальну перевірку вірогідності відображення в бухгалтерському обліку звороту і сальдо по рахункам. Програма аудиторських процедур по суті подає собою перелік дій аудитора

для таких детальних конкретних перевірок. Для процедур по суті аудиту слід визначити, які саме розділи бухгалтерського обліку він буде перевіряти, і по кожному розділу скласти програму аудиту. Висновки аудитора по кожному розділу аудиторської програми, документально відбиті в робочих документах, є фактичним матеріалом для укладання аудиторського звіту (письмової інформації керівництву економічного суб'єкта) і аудиторського висновку, а також підставою для формування об'єктивної думки аудитора про бухгалтерську звітність економічного суб'єкта.

Планування аудиту повинно оформлятися документально. Відповідно до Міжнародного стандарту аудиту (МСА) № 300 «Планування» передбачається складання двох документів: загальний план та програма аудиту. Також за необхідністю складається порядок змін та уточнень у загальному плані та програмі аудиту. Приклад загального плану проведення аудиту наведено у табл. 4.1.

Таблиця 4.1–План аудиторської перевірки господарсько-фінансової діяльності фірми «Маяк»

№ з/п	Заплановані види робіт	Період проведення	Виконавець	Примітка
1	Отримання загальної інформації про підприємство			
2	Попередня оцінка систем обліку та внутрішнього контролю			
3	Визначення аудиторського ризику та суттєвості помилок			
4	Розроблення плану і програми аудиту			
5	Спостереження за проведенням інвентаризації			
6	Аудит засновницьких документів			
7	Аудит стану внутрішнього контролю			
8	Аудит окремих статей активу балансу			
9	Аудит окремих статей пасиву балансу			
10	Аудит звіту про фінансові результати			
11	Аудит звіту про рух грошових коштів			
12	Аудит звіту про капітал			
13	Аналіз фінансового стану підприємства			
14	Складання аудиторського висновку та звіту			

Приклад фрагменту програми аудиту наведено у табл. 4.2.

Таблиця 4.2–Програма аудиторської перевірки господарсько-фінансової діяльності фірми «Маяк» (фрагмент)

№ з/п	Перелік аудиторських процедур за розділами аудиту	Період проведення процедур перевірки	Виконавець	Назва робочих документів аудитора	Примітка
1	Отримання загальної інформації про підприємство				
1.1	Вивчення засновницьких документів				
1.2	Основні економічні показники підприємства				
1.3	Структура підприємства і організація управління				
1.4	Асортимент продукції				
1.5	Наявність філій та дочірніх підприємств				
1.6	Кадрова політика тощо				
2	...				

5 ОЦІНКА СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА І РИЗИКУ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ЕФЕКТИВНІСТЮ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Система внутрішнього контролю – цей термін визначає всі внутрішні правила і процедури контролю, впроваджені керівництвом підприємства для досягнення поставленої мети – забезпечення (в межах можливого) стабільного і ефективного функціонування підприємства, дотримання внутрішньої господарської політики, збереження і раціонального використання активів підприємства, запобігання і викриття фальсифікацій, помилок, точності і повноти бухгалтерських записів, своєчасної підготовки надійної фінансової інформації. Система внутрішнього контролю виходить за межі тих аспектів, що безпосередньо стосуються тільки бухгалтерського обліку і включає в себе:

А) середовище контролю, де відбуваються операції – заходи і записи, що характеризують загальне ставлення керівництва і власників підприємства до діючої системи внутрішнього контролю, важливість діючої системи внутрішнього контролю для підприємства. До факторів середовища контролю належать: діяльність керівництва (власників) клієнта; політика і засоби керівництва; організаційна структура підприємства і засоби розподілу функцій управління і відповідальності; управлінські засоби контролю, в тому числі кадрова політика і практика, а також порядок розподілу обов'язків;

Б) специфічні заходи контролю включають: періодичне зіставлення, аналіз і перевірку рахунку; перевірку арифметичної точності записів; контроль умов функціонування і використання комп'ютерних інформаційних систем, в частковості контролю над періодичними змінами комп'ютерних програм, доступ до баз інформаційних даних; введення і перевірку контрольних рахунків і облікових реєстрів по рахункам; порядок проходження і затвердження документів (графік документообігу); зіставлення прийнятих внутрішніх правил з вимогою законодавчих актів і зовнішніми джерелами інформації; порівняння загальної суми грошових коштів, яка є в наявності, вартості цінних паперів і товарно-матеріальних запасів з записами в облікових реєстрах; порівняння і аналіз фінансових результатів діяльності підприємства з показниками фінансового плану (прогнозу).

Для перевірки на відповідність внутрішнього контролю здійснюються тести з метою одержання аудиторських доказів його ефективності: структури систем обліку і внутрішнього контролю, що показує, наскільки ця структура попереджає, виявляє і своєчасно виправляє істотні помилки; функціонування внутрішнього контролю протягом усього періоду перевірки.

Дослідження системи внутрішнього контролю й аудиту, яке проводять аудитори, необхідно представити у найбільш прийнятному вигляді. В аудиторській практиці використовують схеми і пояснення до них.

Для оцінки ефективності і надійності системи внутрішнього контролю в

цілому, контрольного середовища і окремих засобів контролю використовується не менше трьох градацій: висока, середня, низька. Знайомство з системою бухгалтерського обліку включає вивчення, аналіз і оцінку відомостей про наступні сторони господарської діяльності економічного суб'єкта, що перевіряється: облікова політика і основні принципи ведення бухгалтерського обліку; організаційна структура підрозділу, відповідального за ведення бухгалтерського обліку і підготовку бухгалтерської звітності; розподіл обов'язків і повноважень між робітниками, які приймають участь у веденні обліку і підготовці звітності; організація підготовки, звороту і зберігання документів; порядок відображення господарських операцій в регістрах бухгалтерського обліку, форми і засоби узагальнення даних таких регістрів; порядок підготовки періодичної бухгалтерської звітності на основі даних бухгалтерського обліку; роль і місце засобів обчислювальної техніки у веденні обліку і підготовці звітності; критичні області обліку, де ризик виникнення помилок бухгалтерської звітності особливо висок; засоби контролю, передбачені в окремих областях системи обліку.

Необхідно перевірити відповідність організації системи бухгалтерського обліку суб'єкта – діючим нормативним документам і відобразити випадки порушень.

Необхідно ознайомитися з внутрішніми документами суб'єкта, що стосуються організації, порушення і ведення бухгалтерського обліку, і визначити, в якій мірі реальний стан не відповідає положенням вищенаведених документів.

Система внутрішнього контролю економічного суб'єкта повинна включати належну систему бухгалтерського обліку, контрольне середовище і окремі засоби контролю. Під контрольним середовищем розуміються практичні дії керівництва економічного суб'єкта, направлені на встановлення і підтримання системи внутрішнього контролю.

6 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Підготовка аудиторського висновку в якості необхідного етапу включає аналіз фінансового стану підприємства, який базується на повному розумінні бухгалтерського обліку, його значенні, важливості та обмеженості фінансової інформації, що міститься у звітності, а також на спеціальних методичних прийомах аналізу, за допомогою яких вивчаються найважливіші питання для отримання обґрунтування висновків. Інформаційною базою для аналізу фінансового стану є фінансова звітність підприємства, яка в окремих випадках може доповнюватися показниками системи управлінського обліку на підприємстві.

Фінансова звітність – це сукупність форм бухгалтерської звітності, які містять інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Фінансова звітність надає інформацію як про фінансовий стан підприємства на конкретну дату, так і про специфіку його діяльності за певний період.

Фінансова звітність підприємства складається на підставі наступних положень (стандартів) бухгалтерського обліку П(С)БО:

П(С)БО – 1. «Загальні вимоги до фінансової звітності»

П(С)БО – 2. «Баланс»

П(С)БО – 3. «Звіт про фінансові результати»

П(С)БО – 4. «Звіт про рух грошових засобів»

П(С)БО – 5. «Звіт про власний капітал»

П(С)БО – 6. «Виправлення помилок в фінансовій звітності»

П(С)БО – 13. «Фінансові інструменти»

П(С)БО – 20. «Консолідована фінансова звітність»

П(С)БО – 24. «Прибуток на акцію»

П(С)БО – 25. «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

Аналіз фінансового стану починається з оцінки активів і пасивів балансу. В активі балансу в узагальненому грошовому вираженні показані стан і розміщення ресурсів підприємства, в пасиві – джерела їх утворення (П(С)БО – 2).

Характеристику про якісні зміни в структурі ресурсів та джерел їхнього утворення отримують за допомогою вертикального та горизонтального аналізу балансу. Для цього визначається питома вага окремих статей активу та пасиву балансу в загальному підсумку (валюті), розраховуються суми відхилень в структурі основних статей балансу порівняно з попереднім періодом.

Порівняльний аналітичний баланс отримують із вихідного балансу, шляхом ущільнення окремих статей і доповнення його відповідними показниками структури і динаміки (табл. 6.1).

Таблиця 6.1 – Порівняльний аналітичний баланс підприємства

Показники	Рядок балансу	На початок періоду		На кінець періоду		Відхилення		
		Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	+/-	%	Пунктів
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Актив балансу								
Нематеріальні активи	010 + 020					p.5-p.3		p.6-p.4
Основні засоби	030 + 040 + 045							
Довгострокова дебіторська заборгованість	050							
Відстрочені податкові активи	060							
Інші необоротні активи	070							
Всього: необоротні активи	080							
Запаси	Σ100 ÷150							
Дебіторська заборгованість	160+ Σ170÷220							
Грошові кошти	Σ230 ÷250							
Всього: оборотні активи	260							
Витрати майбутніх періодів	270							
Баланс	280		100,00		100,00			
Пасив балансу								
Власний капітал	380							
Забезпечення наступних витрат та платежів	430							
Довгострокові зобов'язання	480							
Поточні зобов'язання	620							
Доходи майбутніх періодів	630							
Баланс	640		100,00		100,00			

При аналізі порівняльного балансу необхідно оцінити зміни питомої ваги величини необоротних і оборотних активів у вартості майна, співвідношення темпів зростання власного і залученого капіталу, а також співвідношення темпів зростання дебіторської і кредиторської заборгованості. При цьому ознаками «нормального балансу» є:

1) валюта балансу в кінці звітної періоду збільшилася в порівнянні з початком. Зменшення (в абсолютному вираженні) валюти балансу за звітний період засвідчує, як правило, скорочення підприємством обсягів господарювання, що може спричинити його неплатоспроможність. Встановлення факту згортання господарської діяльності потребує проведення детального аналізу його причин: скорочення платоспроможного попиту на товари, роботи, послуги даного підприємства; обмеження доступу на ринок сировини, матеріалів, напівфабрикатів. Аналізуючи збільшення валюти балансу за звітний період, необхідно враховувати вплив переоцінки основних засобів, дію інфляційних факторів тощо;

2) темпи приросту оборотних активів вищі, ніж темпи приросту необоротних активів;

3) власний капітал підприємства перевищує залучений і темпи його зростання вищі, ніж темпи зростання залученого капіталу;

4) темпи приросту дебіторської і кредиторської заборгованості врівноважують один одного.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від доцільності та раціональності вкладення фінансових ресурсів в активи. Від того, які кошти (власні чи залучені) вкладені в необоротні і оборотні засоби, скільки їх знаходиться у сфері виробництва і в сфері обігу, в грошовій і матеріальній формах, наскільки оптимальне їх співвідношення, багато в чому залежать результати виробничої і фінансової діяльності, а, отже, і фінансовий стан підприємства.

В процесі функціонування підприємства, величина активів та їх структура постійно змінюються. У зв'язку з цим, у процесі аналізу активів підприємства, в першу чергу, слід вивчити зміни в їх складі, структурі і оцінити їх.

Оцінюючи *перший розділ активу* балансу, необхідно враховувати, що:

- наявність в складі підприємства нематеріальних активів, значна частка приросту нематеріальних активів в зміні загальної величини необоротних активів характеризує обрану підприємством стратегію як іноваційну, оскільки вкладаються кошти в патенти, ліцензії, іншу інтелектуальну власність;
- якщо виробничі основні засоби і незавершене будівництво складають найбільшу частку в необоротних активах, то це може свідчити про орієнтацію на створення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства (при цьому необхідно враховувати вплив переоцінки вартості основних засобів);

- за певних умов, збільшення частки таких елементів, як незавершене будівництво та довгострокова дебіторська заборгованість, може негативно вплинути на ефективність діяльності підприємства, бо вказані активи не беруть участі у виробничому обороті;
- наявність довгострокових фінансових вкладень вказує на інвестиційну спрямованість підприємства.

У процесі подальшого дослідження необхідно проаналізувати зміни за кожною статтею оборотних активів балансу, враховуючи, що аналіз і склад структури оборотних активів повинен бути спрямований не на констатацію процесів, що відбуваються, а на вивчення можливостей підприємства ефективно працювати на самофінансуванні. Формуючи висновки за результатами аналізу, необхідно врахувати, що:

1) збільшення грошових коштів на рахунках у банку свідчить, як правило, про зміцнення фінансового стану, їх сума повинна бути такою, щоб забезпечити погашення всіх першочергових платежів. Наявність значних залишків грошових коштів протягом тривалого часу може бути результатом неправильного використання оборотних засобів. Грошові кошти повинні швидко залучатися в оборот для отримання прибутку шляхом розширення свого виробництва або здійснення інвестиційних вкладень;

2) при вивченні структури запасів основну увагу доцільно приділити тенденціям змін таких елементів оборотних активів, як: виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція і товари. Збільшення питомої ваги виробничих запасів може свідчити про:

– нарощування виробничого потенціалу підприємства; прагнення за рахунок вкладень у виробничі запаси захистити грошові активи підприємства від знецінення під впливом інфляції;

– нераціональність обраної господарської стратегії, внаслідок якої значна частина оборотних активів іммобілізована в запасах, ліквідність яких може бути невисокою. Наявність менших за обсягом, але більш рухливих запасів означає, що менша сума готівкових ресурсів знаходиться у запасах зростання, а їх накопичення свідчить про спад ділової активності підприємства;

3) зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно. Якщо підприємство розширює свою діяльність, то зростає число контрагентів і, як правило, дебіторська заборгованість. З іншої сторони, підприємство може скоротити обсяги реалізації продукції, тоді дебіторська заборгованість зменшиться.

Дослідження змін структури активів підприємства дозволяє отримати важливу інформацію. Так, збільшення частки оборотних активів у майні може свідчити про:

- формування більш мобільної структури активів, яка сприяє прискоренню оборотності коштів підприємства;

- вилучення частини оборотних активів на кредитування споживачів готової продукції, товарів, послуг підприємства, дочірніх підприємств та інших дебіторів, що засвідчує про фактичну мобілізацію цієї частини оборотних засобів із виробничого процесу;
- згортання виробничої бази;
- викривлення реальної оцінки основних засобів внаслідок існуючого порядку їх бухгалтерського обліку тощо.

Оцінка змін, які відбулися в структурі джерел, може бути різною з позиції інвесторів і з позиції підприємства. Для інвесторів ситуація більш надійна, якщо частина власного капіталу у клієнта більше 50 %, що виключає високий фінансовий ризик. Підприємства, як правило, зацікавлені у наявності залучених коштів. Отримавши позикові кошти під менший відсоток, ніж рентабельність підприємства, можна розширити обсяги виробництва, підвищити прибутковість власного капіталу.

Залучення позикових коштів в оборот підприємства – нормальне явище, що сприяє тимчасовому покращенню фінансового стану за умови, якщо кошти не заморожуються на тривалий час в обороті та своєчасно повертаються. В іншому випадку може виникнути прострочена кредиторська заборгованість, що призводить до виплати штрафів, застосування санкцій і погіршення фінансового стану.

При аналізі фінансового стану необхідно вивчити динаміку та структуру власного та залученого капіталу, з'ясувати причини зміни окремих складових і дати оцінку цим змінам за звітний період.

На співвідношення власного і залученого капіталу впливають фактори, обумовлені внутрішніми та зовнішніми умовами діяльності господарюючого суб'єкта і вибраної ним фінансової стратегії:

- різниця величин відсоткових ставок за кредит і ставок на дивіденди. Якщо відсоткові ставки менші ставок на дивіденди, то потрібно збільшити частку залученого капіталу, і навпаки;
- розширення чи скорочення діяльності господарюючого суб'єкта на зниження чи збільшення потреб у залученні коштів;
- накопичення надлишкових або маловикористовуваних запасів, недіючого обладнання, матеріалів;
- вилучення коштів на створення сумнівної дебіторської заборгованості, що спричиняє збільшення додатково залученого капіталу.

У наступному етапі необхідно провести факторний аналіз фінансових результатів підприємства за допомогою методу ланцюгових підстановок. Визначення фінансових результатів полягає у визначенні чистого прибутку (збитку) звітної періоду. Так, згідно з П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати»: прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати; збитки – це перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати. Отже, для визначення фінансових результатів у бухгалтерському обліку передбачається послідовне зіставлення до-

ходів і витрат, здійснених для отримання цих доходів від усіх видів діяльності.

Для розрахунку впливу факторів на зміну прибутку (збитку) за звітний період в порівнянні з попереднім періодом способом ланцюгових підстановок використовується допоміжна аналітична таблиця (див. табл. 6.2).

Таблиця 6.2 – Вихідні дані для факторного аналізу зміни прибутку (збитку) підприємства

Показник	Код рядка у формі № 2	Позначка	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	035	ЧД	ЧД ¹	ЧД ⁰
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	С	С ¹	С ⁰
Інші операційні доходи	060-090	ІД	ІД ¹	ІД ⁰
Адміністративні витрати	070	АВ	АВ ¹	АВ ⁰
Витрати на збут	080	ВЗ	ВЗ ¹	ВЗ ⁰
Дохід від участі в капіталі	110-150	ДК	ДК ¹	ДК ⁰
Інші фінансові доходи	120 +130 - 140-160	ІФД	ІФД ¹	ІФД ⁰
Податок на прибуток	180	ПП	ПП ¹	ПП ⁰
Дохід від надзвичайної діяльності (з урахуванням податку)	200-205-210	ДНД	ДНД ¹	ДНД ⁰
Чистий прибуток	220 або 225	ЧП	ЧП¹	ЧП⁰

На підставі даних форми № 2 заповнюються відповідні рядки 4 та 5 стовпців табл. 6.2, після чого проводиться факторний аналіз за допомогою відповідної факторної моделі.

Адитивна факторна модель формування чистого прибутку буде наступна (позначки див. у табл. 6.2):

$$\text{ЧП} = \text{ЧД} - \text{С} + \text{ІД} - \text{АВ} - \text{ВЗ} + \text{ДК} + \text{ІФД} - \text{ПП} + \text{ДНД}$$

Аналіз проводиться у наступній послідовності:

1 етап. Відзначити базисний рівень результативного показника.

$$\text{ЧП}^0 = \text{ЧД}^0 - \text{С}^0 + \text{ІД}^0 - \text{АВ}^0 - \text{ВЗ}^0 + \text{ДК}^0 + \text{ІФД}^0 - \text{ПП}^0 + \text{ДНД}^0$$

2 етап. Провести послідовно заміну базисних величин на звітні.

$$\text{ЧП}_{\text{ум1}} = \text{ЧД}^1 - \text{С}^0 + \text{ІД}^0 - \text{АВ}^0 - \text{ВЗ}^0 + \text{ДК}^0 + \text{ІФД}^0 - \text{ПП}^0 + \text{ДНД}^0$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум2}} = \text{ЧД}^1 - \text{С}^1 + \text{ІД}^0 - \text{АВ}^0 - \text{ВЗ}^0 + \text{ДК}^0 + \text{ІФД}^0 - \text{ПП}^0 + \text{ДНД}^0$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}3} = \text{ЧД}^1 - \text{С}^1 + \text{ІД}^1 - \text{АВ}^0 - \text{ВЗ}^0 + \text{ДК}^0 + \text{ІФД}^0 - \text{ПП}^0 + \text{ДНД}^0$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}4} = \text{ЧД}^1 - \text{С}^1 + \text{ІД}^1 - \text{АВ}^1 - \text{ВЗ}^0 + \text{ДК}^0 + \text{ІФД}^0 - \text{ПП}^0 + \text{ДНД}^0$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}5} = \text{ЧД}^1 - \text{С}^1 + \text{ІД}^1 - \text{АВ}^1 - \text{ВЗ}^1 + \text{ДК}^0 + \text{ІФД}^0 - \text{ПП}^0 + \text{ДНД}^0$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}6} = \text{ЧД}^1 - \text{С}^1 + \text{ІД}^1 - \text{АВ}^1 - \text{ВЗ}^1 + \text{ДК}^1 + \text{ІФД}^0 - \text{ПП}^0 + \text{ДНД}^0$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}7} = \text{ЧД}^1 - \text{С}^1 + \text{ІД}^1 - \text{АВ}^1 - \text{ВЗ}^1 + \text{ДК}^1 + \text{ІФД}^1 - \text{ПП}^0 + \text{ДНД}^0$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}8} = \text{ЧД}^1 - \text{С}^1 + \text{ІД}^1 - \text{АВ}^1 - \text{ВЗ}^1 + \text{ДК}^1 + \text{ІФД}^1 - \text{ПП}^1 + \text{ДНД}^0$$

$$\text{ЧП}^1 = \text{ЧД}^1 - \text{С}^1 + \text{ІД}^1 - \text{АВ}^1 - \text{ВЗ}^1 + \text{ДК}^1 + \text{ІФД}^1 - \text{ПП}^1 + \text{ДНД}^1$$

3 етап. Розрахувати вплив кожного фактора на зміну результативного показника ЧП.

1) Вплив фактора ЧД

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ЧД}} = \text{ЧП}_{\text{ум}1} - \text{ЧП}^0$$

2) Вплив фактора С

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{С}} = \text{ЧП}_{\text{ум}2} - \text{ЧП}_{\text{ум}1}$$

3) Вплив фактора ІД

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ІД}} = \text{ЧП}_{\text{ум}3} - \text{ЧП}_{\text{ум}2}$$

4) Вплив фактора АВ

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{АВ}} = \text{ЧП}_{\text{ум}4} - \text{ЧП}_{\text{ум}3}$$

5) Вплив фактора ВЗ

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ВЗ}} = \text{ЧП}_{\text{ум}5} - \text{ЧП}_{\text{ум}4}$$

6) Вплив фактора ДК

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ДК}} = \text{ЧП}_{\text{ум}6} - \text{ЧП}_{\text{ум}5}$$

7) Вплив фактора ІФД

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ІФД}} = \text{ЧП}_{\text{ум}7} - \text{ЧП}_{\text{ум}6}$$

8) Вплив фактора ПП

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ПП}} = \text{ЧП}_{\text{ум}8} - \text{ЧП}_{\text{ум}7}$$

9) Вплив фактора ДНД

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ДНД}} = \text{ЧП}^1 - \text{ЧП}_{\text{ум}8}$$

4 етап. Визначити баланс відхилень з метою перевірки правильності розрахунків.

$$\text{ЧП}^1 - \text{ЧП}^0 = \Delta \text{ЧП}_{\text{ЧД}} + \Delta \text{ЧП}_{\text{С}} + \Delta \text{ЧП}_{\text{ІД}} + \Delta \text{ЧП}_{\text{АВ}} + \Delta \text{ЧП}_{\text{ВЗ}} + \Delta \text{ЧП}_{\text{ДК}} + \Delta \text{ЧП}_{\text{ІФД}} + \Delta \text{ЧП}_{\text{ПП}} + \Delta \text{ЧП}_{\text{ДНД}}$$

Таким чином, алгебраїчна сума впливу факторів повинна дорівнювати загальному приросту результативного показника.

За результатами факторного аналізу необхідно зробити висновки.

Розглядаючи кожен фактор, аудитор має можливість дати пропозиції щодо обрання методів обліку, які спричиняють істотний вплив на фінансові результати підприємства (методи оцінки запасів, амортизації, розподіл витрат та доходів між звітними періодами, порядок регулювання сумнівної заборгованості тощо).

Наступним етапом аудиту фінансового стану є розрахунок показників, значення яких характеризують основні результати фінансово-господарської діяльності. Така методика аналізу і оцінки фінансово-економічного стану підприємства була запропонована В. Г. Маргулісом.

Вона включає 11 показників, комплексний аналіз яких дозволяє зробити висновок про фінансово-економічний стан підприємства. Розглянута методика включає ряд показників, оптимальна оцінка значень яких використовується для зіставлення в практичних розрахунках. Вони отримані за даними американських і європейських збірок, що випускаються щорічно виданнями «Лео Трой» (США) і «Данн энд Брэнстед» (Великобританія).

Враховуючи стан економіки України в цілому і її окремих підприємств, можливість досягнення оптимальних значень цих показників в вітчизняній практиці викликає серйозні сумніви. Тому рекомендується проводити такий аналіз як мінімум за три попередніх періоди для того, щоб виявити тенденції. Відповідні висновки робляться на підставі зіставлення отриманих значень показників з їхніми нормативними значеннями.

Розраховуються наступні показники:

1. Структура активів.

$$K_1 = \frac{\text{Основний _ капітал}}{\text{Оборотний _ капітал}}$$

2. Оборотність активів

$$K_2 = \frac{\text{Обсяг _ продажу}}{\text{Сума _ активів}}$$

3. Ефективність виробництва

$$K_3 = \frac{\text{Сумарні _ витрати}}{\text{Обсяг _ продажу}}$$

4. Прибутковість

$$K_4 = \frac{\text{Чистий _ прибуток}}{\text{Обсяг _ продажу}}$$

5. Рівень запасу

$$K_5 = \frac{\text{Сумарний _ запас}}{\text{Обсяг _ продажу _ за _ добу}}$$

6. В тому числі рівень запасу готової продукції

$$K_6 = \frac{\text{Запаси _ готової _ продукції}}{\text{Обсяг _ продажу _ за _ добу}}$$

7. Рівень оплати праці

$$K_7 = \frac{\text{Фонд _ оплати _ праці}}{\text{Обсяг _ продажу}}$$

8. Заборгованість по загальним активам

$$K_8 = \frac{\text{Загальна заборгованість}}{\text{Сума активів}}$$

9. Загальний ризик

$$K_9 = \frac{\text{Оборотний капітал}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$$

10. Критична оцінка

$$K_{10} = \frac{\text{Оборотний капітал} - \text{Запас}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$$

11. Адміністративне навантаження

$$K_{11} = \frac{\text{Чисельність АУП}}{\text{Чисельність виробничого персоналу}}$$

Дані, необхідні для розрахунку показників, в основному, одержують з відповідних рядків балансу і звіту про фінансові результати. Порядок одержання інформації наведений в табл. 6.3 по кожному показнику.

Таблиця 6.3 – Одержання інформації для розрахунку показників оцінки фінансово-економічного стану підприємства

№ з/п	Показники	Формула для розрахунку
1	Основний капітал	A1+A3
2	Оборотний капітал	A2
3	Сума активів	A1+A2+A3
4	Обсяг продажу	Ф35+∑d(Акон-Анач: 50,160,170,180,190,200,210)
5	Сумарні витрати	Ф280
6	Чистий прибуток	Акон-Анач-∑d(Акон-Анач:50,160,170-210)
7	Сумарний запас	A30+A100+A110+A120+A130+A140+A150
8	Фонд оплати праці	Ф240
9	Загальна заборгованість	П480+П620
10	Короткострокова заборгованість	П620
11	Чисельність АУП	
12	Чисельність виробничого персоналу	

У табл. 6.3 прийняті наступні позначки:

Axxx – xxx – рядок активу балансу;

A1 – підсумок першого розділу активу балансу;

ФNN – рядок NN форми № 2;

Акон, Анач – Актив балансу відповідно на кінець і початок періоду;

Пxxx – xxx – рядок пасиву балансу;

d – алгебраїчна різниця відповідних рядків.

Порядок розрахунку показників і їхні нормативні значення наведені в табл. 6.4.

Таблиця 6.4 – Нормативні значення та порядок розрахунку показників фінансово-економічного стану підприємства

№ з/п	Показники	Формула для розрахунку	Норматив
1	Структура активів	П1/П2	Немає
2	Оборотність активів	П4/П3	80%
3	Ефективність виробництва	П5/П4	Немає
4	Прибутковість	П6/П4	$\leq 20\%$
5	Рівень запасу	П7/(П4/90)	80-90 днів
6	Рівень запасу готової продукції	Запаси готової продукції / Обсяг продажів за добу	менш 7 днів
7	Рівень оплати праці	П8/П4	40-60%
8	Заборгованість по загальним активам	П9/П3	Немає
9	Загальний ризик	П2/П10	Немає
10	Критична оцінка	(П2-П7)/П10	20-30%
11	Адміністративне навантаження	П11/П12	1/5-1/7

У табл. 6.4 «П» визначає відповідний показник з табл. 6.3.

Відокремлюваною особливістю даної методики є:

1. При розрахунку обсягу продажу і чистого прибутку враховується відповідна зміна дебіторської заборгованості за період.

2. Фонд заробітної плати враховується без нарахувань на заробітну плату і відрахування у позабюджетні фонди.

3. Чисельність АУП – чисельність робітників підприємства, що мають підлеглих.

4. Чисельність виробничого персоналу – чисельність робітників підприємства, що не мають підлеглих.

По розрахованим коефіцієнтам і їхній динаміці необхідно зробити відповідні висновки.

7 ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Аудит розрахунків з дебіторами.
2. Аудит розрахунків з кредиторями.
3. Аудит розрахунків по податку на прибуток.
4. Аудит розрахунків по податку на доданувартість.
5. Аудит оподаткування при формуванні статутного капіталу і при розрахунку з засновниками.
6. Аудит основних коштів.
7. Аудит звітності економічного суб'єкта.
8. Аудит розрахункових операцій підприємства.
9. Аудит розрахунку з засновниками.
10. Аудит обліку готової продукції та її реалізації.
11. Аудит обліку капіталу і резервів.
12. Аудит обліку касових операцій.
13. Аудит обліку кредитів та позик.
14. Аудит обліку нематеріальних активів.
15. Аудит обліку виробничих запасів.
16. Аудит обліку фінансових результатів та їх використання.
17. Аудит засновницьких документів.
18. Аудиторська перевірка дотримання трудового законодавства та розрахунків з оплати праці.
19. Аудиторська перевірка обліку затрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг).
20. Особливості аудиту зовнішньоторговельної діяльності підприємства.
21. Особливості аудиту комунальних підприємств.
22. Особливості аудиту малих підприємств.
23. Особливості аудиту підприємств торгівлі та суспільного харчування.
24. Особливості аудиту будівельних організацій.
25. Оцінка потенційного банкрутства.
26. Перевірка формування статутного капіталу.
27. Аудит складського господарства та складських операцій.
28. Аудит невиробничих видатків.
29. Особливості аудиту обліку основних коштів в неприбуткових організаціях.
30. Аудит розрахунку з підзвітними особами.
31. Особливості аудиту автотранспортних підприємств.
32. Аудит обліку незавершеного виробництва.
33. Аудит розрахунків з бюджетом.
34. Аудит організації обліково-аналітичного процесу.
35. Аудит місцевих податків і зборів.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Андреев В. Д.: практикум по аудиту: учеб.пособие. / В. Д. Андреев, Т. Н. Кисилевич, И. В. Атаманюк. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 208 с.
2. Аудит Монтгомери / Ф. Л. Дефлиз, Г. Р. Дженик и др.; пер. с англ. под ред. Я. В. Соколова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 542 с.
3. Аудит: збірник задач та практичних ситуацій: навч. посіб. / [Г. М. Давидов, І. К. Дрозд, І. Г. Давидов та ін.; За ред. Г. М. Давидова.– 2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 170 с.
4. Аудит: практическое пособие / [А. Кузьминский, Н. Кужельный, Е. Петрик и др.]. – К.: «Учетинформ», 1996. – 283 с.
5. Аудит: теорія і практика: навчальний посібник / [А. Г.Загородній, М. В. Корягін, А. В. Єлісеєв та ін.]. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 456 с.
6. Аудит: [учебник для вузов] / В. И. Подольский, Г. Б. Поляк, А. А. Савин, Л. В. Сотникова; под ред. проф. В. И. Подольского. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1999. – 432 с.
7. Аудит: учебник для вузов / [В. И. Подольский, Г. Б. Поляк, А. А. Савин и др.; Под ред. проф. В. И. Подольского.– 2-е изд., перераб. и доп.].– М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 655 с.
8. Аудит: учебное пособие / [Ю. А. Данилевский, С. М. Шапигузов, Н. А. Ремизов и др. – 2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2002. – 544 с.
9. Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа: учебник.– 3-е изд., перераб. / М. И. Баканов, А. Д. Шеремет. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 288 с.
10. Барышников Н. П. Организация и методика проведения общего аудита. Издание 5-е, переработанное и дополненное / Н. П. Барышников.– М.: Информационно-издательский дом «Филинь», Рилант, 2000. – 656 с.
11. Бердникова Т. Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебное пособие./ Т. Б. Бердникова. – М: ИНФРА-М, 2002. – 215 с.
12. Білуха М. Т. Курс аудиту: Підручник./ М. Т. Білуха. – К.: Вища школа, Знання, 1998. – 574 с.
13. Бухгалтерський облік і фінансова звітність – об'єкти фінансового контролю. Методичний посібник. – К.: Атіка, Ельга-Н, 2003. – 304 с.
14. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії: навчально-практичний посібник / Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна, В. П. Шило та ін. / ра заг. ред. В. В. Сопко. – К.: ТОВ "Видавничий дім «Професіонал», 2004. – 180 с.
15. Бухгалтерський управлінський облік: – Навчальний посібник для сту-

- дентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448 с.
16. Ватуля І. Д., Канцедал Н. А., Пономаренко О. Г. Аудит. Практикум. Навч. Посібник. / І. Д. Ватуля, Н. А. Канцедал, О. Г. Пономаренко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 304 с.
 17. Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: Навч. Посіб. / М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
 18. Гончарук Я. А., Рудницький В. С. Аудит: Навч. Посіб. -3-те вид., перероб. і доп. / Я. А. Гончарук, В. С. Рудницький. – К.: Знання, 2007. – 443 с.
 19. Давидов Г. М. Аудит: Навч. посіб./ Г. М. Давидов – 3-те вид., стер.– К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 363 с.
 20. Данилевский Ю. А., Шапигузов С. М., Ремизов Н. А., Старовойтова Е. В. Аудит: Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. / Ю. А. Данилевский, С. М. Шапигузов та ін.– М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2002. – 544 с.
 21. Донцова Л. В., Никифорова Н. А. Анализ финансовой отчетности: Учебное пособие. / Л. В. Донцова, Н. А. Никифорова. – М.: Издательство «Дело и Сервис», 2003. – 336 с.
 22. Дорош Н. Некоторые аспекты управления качеством аудита // Вестник налоговой службы Украины. – 2000. – №29. – С. 52-55.
 23. Дорош Н. Некоторые аспекты управления качеством аудита // Вестник налоговой службы Украины. – 2000. – №30. – С. 48-51.
 24. Дорош Н. І. Аудит: Теорія і практика. / Н. І. Дорош. – К.: Знання, 2006. – 495 с.
 25. Економічний аналіз: навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
 26. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7050106 «Облік і аудит». За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП "Рута", 2003 – 680 с.
 27. Ефимова О. В. Финансовый анализ. – 4-е изд., перераб. и доп. / О. В. Ефимова. – М.: Изд-во «Бухгалтерский учет», 2002. – 528 с.
 28. Завгородний В. П. Бухгалтерский учет в Украине (сиспольз. нац. стандартов): Учеб. пособие для студентов вузов.– 5-е изд., доп. и перераб./ В. П. Завгородний. – К.: Издательство А.С.К., 2003. – 847 с.
 29. Загородній А. Г., Партин Г. О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: Навч. посіб. / А. Г. Загородній, Г. О. Партин. – 3-те вид., перероб. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2004. – 377 с.
 30. Захарченко В. Ю., Лазуренко В. И. Документальные проверки и ревизии предприятий / В. Ю. Захарченко, В. И. Лазуренко / Под общ. ред. В. И. Лазуренко. – Донецк: Каштан, 2004. – 380 с.

31. Зубілевич С. Я., Голов С. Ф. Основи аудиту. / С. Я. Зубілевич, С. Ф. Голов. – Київ: Ділова Україна, 1996. – 374 с.
32. Івахненко С. В. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології. / С. В. Івахненко. – К.: Знання, 2005. – 186 с.
33. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб./ К. В. Ізмайлова. – К.: МАУП, 2000. – 152 с.
34. Кизима А., Кушнирик И. – Прогнозирование вероятности банкротства на основе «Z-счета Альтмана» // Экономика Украины. – 1999. – №12. – С. 82-84.
35. Количественные методы финансового анализа / Под ред. С. Дж Брауна и М. П. Крицмена: Пер. с англ.– М.: ИНФРА-М, 1996. – 336 с.
36. Конева М. И., Поважная Н. Я., Волкова С. Б. Методика анализа финансового состояния предприятия / Учебное пособие по курсу «Экономический анализ» для образовательного уровня «Бакалавр» по направлениям подготовки 6.0502 «Менеджмент», 6.0501 «Экономика и предпринимательство». (Переработанное и дополненное). – К.:Экомен, 2001.– 64 с.
37. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. / О.Кононенко. – Х.: Фактор, 2002. – 144 с.
38. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. / М. Я. Коробов.– К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 378 с.
39. Кравченко І. Відмінності між методологіями визнання та оцінки статей витрат за даними фінансової та податкової звітності підприємств України // Акціонер. – 2001. – №4/5. – С. 37-45.
40. Кулаковская Л. П., Пича Ю. В. Основы аудита: Учеб.пособ для студ. высш. учеб. заведений. / Л. П. Кулаковская, Ю. В. Пича. – К.: Каравелла, 2004. – 496 с.
41. Кулаковська Л. П., Пича Ю. В. Основи аудиту: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Пича. – К.: «Каравелла»; Львів : «Новий світ – 2000», 2002. – 504 с.
42. Курсом реформ – учет 2000: Учебно-практическое пособие. Часть 2. – Днепропетровск: ООО «Баланс-Клуб», 2000. – 256 с.
43. Куфта Н.– Укрепление налоговой дисциплины как фактор стабилизации финансовой системы // Экономика Украины. – 2001. – №1. – С. 22-25.
44. Лазуренко В. И., Болдовский А. А. Аудит и проверки налоговой милицией. Научно-практическое пособие. / В. И. Лазуренко, А. А. Болдовский. – Донецк: ООО «Лебедь», 1999. – 172 с.
45. Любушин Н. П., Лещева В. Б., Дьякова В. Г. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: Учеб. пособие для вузов / Под ред. проф. Н. П. Любушина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 471 с.
46. Маркарьян Э. А., Герасименко Г. П., Маркарьян С. Э. Финансовый анализ: учеб.пособие. / Э. А. Маркарьян. – Ростов-на-Дону:

- РГЭУ(РИНХ), 2001. – 166 с.
47. Методика анализа показателей эффективности производства: Уч. пос., изд. 2-е, доп. и перераб. / Под ред. проф. Э. А. Маркарьяна. Серия «Экономика и управление».– Ростов-на-Дону: издательский центр «МарТ». – 2001. – 208 с.
 48. Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств – емітентів облігацій (крім комерційних банків) // Акціонер. – 2001. – №4/5. – С. 48-53.
 49. Налог на добавленную стоимость: методическое пособие. – Днепропетровск: ООО «Баланс-Клуб», 2002. – 160 с.
 50. Облік, аналіз і аудит: Навчальний посібник / Серікова Т. М., Понікаров В. Д., Кожанова Є. П. та інші . – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 380 с.
 51. Організація і методика проведення аудиту: Навчально-практичний посібник / В. В. Сопко, Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило та інші. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 624 с.
 52. Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Бобрівець С. В. Податковий облік: Навчальний посібник. / В. М. Панасюк.– Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 260 с.
 53. Пилипенко И. Некоторые проблемы развития национального аудита // Акціонер. / И. Пилипенко. – 2001. – №1. – С. 49-53.
 54. Практичний посібник для аудиторів. Збірникзаконодавчих та нормативнихактів /Упорядник Камлик М. І. – К.: Атіка, 2002.– 560 с.
 55. Пунько Б.– Проблемы эколого-экономического менеджмента окружающей среды // Экономика Украины. – 2001. – №8. – С. 48-52.
 56. Пупко Г. М. Аудит и ревизия: Учеб.пособие. / Г. М. Пупко. – Мн.: Интерпрессервис; Мисанта, 2003. – 429 с.
 57. Пушкар М. С. Фінансовий облік: Підручник. / М. С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 628 с.
 58. Радионов Н. В., Радионова С. П. Основы финансового анализа: математические методы, системный подход. / Н. В. Радионов, С. П. Радионова. – СПб.: Альфа, 1999. – 592 с.
 59. Рева Т. М. Податковий менеджмент: навчальний посібник. / Т. М. Рева.– Київ: Центр навчальної літератури. – 2003. – 282 с
 60. Ришар Ж. Аудит и анализ хозяйственной деятельности предприятия / Пер. с франц. под ред. Л. П. Белых.– М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 375 с.
 61. Сажинець С. Й. Облік нематеріальних активів: Навч. посібник. – Львів: 2003. – 241 с.
 62. Суйц В. П., Ахметбеков А. Н., Дубровина Т. А. Аудит: общий, банковский, страховой: Учебник. / В. П. Суйц. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 556 с.
 63. Схемы бухгалтерских проводок / Папинова О., Плешанкова Л., Москаленко С. и др. – Днепропетровск: ООО «Баланс-Клуб», 2002. – 128 с.

64. Терехов А. А. Аудит. /А. А. Терехов– М.: Финансы и статистика, 1999. –512 с.
65. Тютюнник П. С., Маляревский Ю. Д. Финансовая отчетность: Учеб.пособие. / П. С. Тютюнник, Ю. Д. Маляревский. – Харьков: Издательский Дом «ИНЖЭК»– Торнадо, 2003. – 220 с.
66. Усач Б. Ф. Аудит: Навч. посіб. / Б. Ф. Усач.– К.: Знання-Прес, 2002. – 223 с.
67. Усач Б. Ф. Аудит: Навч. Посіб.– 4-те вид., випр і доп. / Б. Ф. Усач.– К.: Знання, 2007. – 231с.
68. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій: Навч. посібник. Алексєєв І. В., Мороз А. С., Романів Є. М. та інші. – Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2003. – 152 с.
69. Чернелєвський Л. М., Беренда Н. І. Аудит: теорія і практика: Навч. посібник. / Л. М. Чернелєвський, Н. І. Беренда. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008.– 560с.
70. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. / В. Г.Швець. – К.: Знання-Прес, 2003. – 444 с.
71. Шеремет А. Д., Суйц В. П. Аудит: учебник. /А. Д. Шеремет, В. П. Суйц. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 352 с.
72. Шкіря Н. Л., Нікульнікова Т. Г., Залізник Н. В. Аудит: Навчальний посібник. / Н. Л. Шкіря, Т. Г. Нікульнікова, Н. В. Залізник. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. –224с.
73. Яремко І. Й., Сиротяк Р. М. Економічний аналіз і аудит житлово-комунальних підприємств. / І. Й. Яремко, Р. М. Сиротяк. – Львів: Каме-няр, 1995. – 375 с.

ДОДАТОК А
ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

Кафедра «Економіка і фінанси»

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Аудит»

на тему: «_____»

Виконав: студент гр.

Перевірив:

Горлівка 2012

ДОДАТОК Б ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ

Курсова робота: _ с., _ рис., _ табл., _ джерел.

Мета курсової роботи – закріплення знань, отриманих у курсі «Облік та аудит», та придбання практичних навичок з аналітичної економічної роботи на підприємстві.

Об'єктом курсової роботи є ... (назва підприємства).

Предметом курсової роботи є аудит ... (з теми курсової роботи).

В роботі виконано аналіз умов діяльності підприємства, розроблено план та програму проведення аудиту ... (з теми), наведена оцінка системи внутрішнього контролю підприємства і ризику, пов'язаного з ефективністю її функціонування. Надані розрахунки показників динаміки та структури балансу підприємства, факторний аналіз прибутку та динаміка деяких показників фінансового стану підприємства. Згідно з отриманими результатами зроблені висновки щодо становища та перспектив подальшої економічної діяльності на підприємстві.

У заключній частині роботи зроблені аудиторські висновки та запропоновані напрямки по вдосконаленню фінансово-господарських результатів роботи підприємства.

ОБЛІК БУХГАЛТЕРСЬКИЙ, АУДИТ, ЗВІТНІСТЬ ФІНАНСОВА,
СТАН ФІНАНСОВИЙ, ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВІ.

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАЛЬНО–МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Полуянов Володимир Петрович
Полуянова Олена Іванівна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «АУДИТ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ ПІДГОТОВКИ 6.030601
«МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ»
ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ)

Підписано до друку 19.10.2011р. Гарнітура Times New Roman.
Умов. друк. арк. 3,06. Зам. №399.

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут
84646, м. Горлівка, вул. Кірова, 51

Редакційно-видавничий відділ

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2982 від 21.09.2007 р.